

Ratsastus koulu



Nostalgiaa?

Oi niitä aikoja: kuria ja järjestystä ratsastuskoululla piti Tallimestari, jonka sana oli laki ja pölytys hirmuinen, jos kerankin erehtyi vastaamaan nenäkkäästi tai laiskottelemaan – sen suuremmista rikkomuksista ei 70-luvun talleilla tiedettykään. Viimassa ja sateessa könötti kentän laidalla liuta junnuja, jotka ratsastivat maasta käsin jokaisen tunnin, minkä opettaja piti. Elämän täyttivät hevoset ja ratsastus, tässä järjestyksessä.

Ei, en haikaile paluuta menneeseen, siihen pilttuuseen kytkettyjen armeijan ylijäämäruunien ja ex-ravureiden aikaan, jolloin opettajan ammattitaidon kruunasi lyhyt seurakouluttajakurssi – tosin oli niitäkin, joiden tietotaito oli päivitetty ulkomailla ja testattu kansainvälisillä kisakentillä.

Arvostan vilpittömästi nykykehitystä, kuten maneeseja, hyvää talli-ilmaa, varustekehittelyä, valmentajavaihtoa, opettajien pätevyyttä, turvallisuusnäkökohtien huomioimista...

Mutta joskus mietin, minne hevonen nykyään unohtuu, ja samalla kärsivällisyys, pitkäjänteisyys ja kiitollisuus. Kohtelias käytöskin on usein hukassa. Ratsastuskouluissa henkilökunta iloitsee jokaisesta oppilaasta, joka oivaltaa, että ratsastus on paitsi tekniikkaa myös tunnetta, vaistoa. Eläimen kunnioittaminen ja ihmisen itsekunnioitus ovat kytköksissä. Jos ratsastuksesta haluaa todella nauttia, on viisainta oivaltaa, että emme me oikeasti hevosta kouluta. Sehän se opettaa meitä - näkisittepä kuvan tamman pukittelevan!

ANNUKKA

(PS. Kysymyksiä, vinkkejä ym. palstalle voi lähettää toimitukseen tai e-mailina annukka.jarvi@luukku.com)

Pertti, Eriksnäsin valtti



Pertti on pyöreämuotoinen suomenhevossa, jolla on maineikas ravisuku ja hämmästyttävä menneisyys. Nimittäin: nykyinen vammaisratsu ja arempienkin oppilaiden suosikki oli Eriksnäsin ratsastuskoululle tullessaan varsinainen vauhtiville, joka ei kahteen ensimmäiseen viikkoon tiennyt, miten pysähdytään.

- Sitten se veti henkeä, ajatteli kai, että tätä tämä elämä nyt on, ja rauhoittui, kuvailee ratsastuksenopettaja Kristina "Pisku" Wilkman. Hän lankesi ostamaan miljoonaa jäisellä pellolla puskeneen ruunan hyvin epäammattillisesti vain siksi, että ihastui siihen. Uuden elämänsä kunniaksi Pertti on lunastanut erityisaseman monen koulun oppilaan sydämessä.

- Siitä on tarjottu meille paljon rahaa, mutta emme ole hetkeäkään edes harkinneet sen myymistä. Eihän sellaisia hevosia saa mistään! Pertillä on korkea työmoraali. Kun sen asentaa pääty-ympyrälle, se pysyy siinä, vaikka maneesin katto lähtisi lentoon.

Pertin moraali ulottuu myös sosiaalisiin suhteisiin. Kun muut ruunat kiusasivat lauman pahnepohjimmaista huolestuttavan kiivaasti, Pertti puuttui useammankin kerran tapahtumiin ja marssi erottamaan kiusaajat ja kiusatun toisistaan.

Sokerina pohjalla: Pertti taipuu helpon A:n koululiikkeisiin, hyppää näppärästi esteitä ja suorastaan innostuu, kun tunnilla päästään ylitämään maastoesteitä. Ja Eriksnäsin rannoilla polskimista se rakastaa:

- Varsinainen vesipuhveli, sanoo Pisku. •



- Jos lopetan kenttäkilpailun, siirryn kouluratsastajaksi, vakuuttaa master Pisku Wilkman, jonka ensimmäinen idoli oli oma ratsastuksenopettaja Riitta Holopainen.

Masteropettaja Kristina "Pisku" Wilkman pyörittää yhtiökumppaninsa Kati Kallialan kanssa kahta perinteikästä tallia: Eriksnäsiä ja Karlvikia. Lisäksi hän harrastaa vapaa-aikanaan valmentamista. Laji on kenttäkilpailu, jossa viime vuonna Piskun tytöistä Laura Seppälä saavutti PM-kultaa.

Jänishoususta masteriksi

Pisku aloitti pikkutyttönä ratsastuksen, koska se oli muotia. Ensimmäiset puoli vuotta hän kōnōtti ponin selässä turvallisesti talutettuna eikä suostunut edes käymään tallissa.

- En tuntenut hevosia eläimänä, en ymmärtänyt niiden käyttäytymistä ja reaktioita. Pelkäsin kuollakseni.

Vähitellen hän pääsi ratsastuskoulussa hoitajaksi. Siitä huolimatta ratsastuksenopetta-

elämyksiä, itsensä ylittämistä, onnistumisen kokemuksia, vai onko hän tiukka treenaaja. Joillekin ratsastus voi olla tärkeä sosiaalinen tapahtuma. Siksi on arvokasta, jos tiettyntyyppiset oppilaat voivat ratsastaa omilla ryhmissään. Opetuksen tasosta ei saa tinkiä, mutta opetustapa vaihtelee ryhmän mukaan.

Vuorotyötä ja valmennusta

Oma yritys Katilla ja Piskulla on ollut kymmenen vuotta. Karlvikissa toimii lasten ratsastuskoulu, jossa asuu vain shetiksiä. Eriksnäsisä on 13 tuntihovosta ja yksityistalli.

Kouluilla työskentelee seitsemän henkeä. He vuorottelevat aamu- ja ilta vuoroissa ja tekevät kaikkea, tasapuolisesti. Aamulla luodaan lantaa ja tarhataan hevosia, illalla pidetään tunteja.

- Opetin monta vuotta seit-

Kristina Wilkman on master kenttäkisaajien takana

semänä päivänä viikossa, joten tiedän, mitä se on. Uskon opettajan jaksavan paremmin, jos joskus ehtii tavata ystäviä, käydä vaikka illalla leffassa.

Toki pitkät työviikot ovat Piskulle edelleen tuttuja.

- Jaottelen asiat päässäni niin, että omien hevosten ratsastus on harrastusta, vieraiden ratsuttaminen ja opettaminen työtä.

Valmentaminen on tavallaan harrastus, johon Pisku asennoituu kokonaisvaltaisesti: seuraa, miten hevonen seisoo vesipiltiltuussa, käyttäytyy lastauksessa, miten se syö. Hän aloittaa mielellään juniorien valmentamisen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

- Minulla on kerrallaan korkeintaan kuusi valmennettavaa. Sitoudun heihin voimakkaasti, ja vaadin samaa heiltä. Toivon tyttöjen vanhemmilta taustatukea, mutta tahdon saada myös työrauhan. Yhdessä vuodessa ei tule valmista.

semänä päivänä viikossa, joten tiedän, mitä se on. Uskon opettajan jaksavan paremmin, jos joskus ehtii tavata ystäviä, käydä vaikka illalla leffassa.

Toki pitkät työviikot ovat Piskulle edelleen tuttuja.

- Jaottelen asiat päässäni niin, että omien hevosten ratsastus on harrastusta, vieraiden ratsuttaminen ja opettaminen työtä.

Valmentaminen on tavallaan harrastus, johon Pisku asennoituu kokonaisvaltaisesti: seuraa, miten hevonen seisoo vesipiltiltuussa, käyttäytyy lastauksessa, miten se syö. Hän aloittaa mielellään juniorien valmentamisen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

- Minulla on kerrallaan korkeintaan kuusi valmennettavaa. Sitoudun heihin voimakkaasti, ja vaadin samaa heiltä. Toivon tyttöjen vanhemmilta taustatukea, mutta tahdon saada myös työrauhan. Yhdessä vuodessa ei tule valmista.

Kenttäkilpailun ylistys

- Kenttäkilpailu sopii ratsastuksenopettajalle, erittelee Pisku, koska siinä joutuu treenaamaan kaikkia lajeja. Silloin niitä on helpompi opettaakin. Ja se on jännittävää, kiinnostavaa...

Riskialtista?

- Totta kai sitäkin opetellaan palikka kerrallaan eikä rynnätä suin päin vaikeille maastoesteille. Uskon, että huolellinen perusratsastus on kaiken pohja. Hevosten on toimittava hyvin sileällä, jotta ne toimisivat maastoesteillä. Mielestäni hyvää kouluratsastusta pitää palikita, jotta uudemmatkin kisaajat oivaltaisivat perusratsastuksen merkityksen.

Pisku alleviivaa, että junnulle

kenttä on hyvä laji siksikin, että myöhemmin voi valita minkä lajin tahansa, jos kenttä ei olekaan se omin juttu.

- Se on myös hevosille mukavaa. Meillä nuoret hevoset hyppäävät pikku maastoesteitä; siinä niiden tasapaino ja koordinaatio kehittyvät. Enkä ole koskaan tavannut hevosta, joka ei nauttisi maastoesteiden ylittämisestä, kun se on siihen kunnolla opetettu ja tehtävät tehdään oikealla tasolla.

Muutakin kuin maneesia

Eriksnäsin opetushevoset ovatkin yhtä innoissaan joka kevät, kun pääsevät maastoesteille. Rata on rakennettu talkoilla nelisen vuotta sitten. Pisku muistuttaa, että pienen tukkikasan, haudan ja risueskeen hyppääminen tai alas ja ylös kiipeäminen on hevoselle luontevampaa kuin maalatun puomin ylittäminen.

- Se on turvallista, kun mennään este kerrallaan, hevonen kerrallaan. On kiva tutustuttaa ihmisiä kenttäratsastukseen. Se tapahtuu periaatteessa samalla tavalla kuin alkeiskurssilla harjoitellaan kouluratsastusta. Taso ei saa olla liian vaikea hevoselle eikä ratsastajalle.

Kesällä kahlailaan meressä, syksyllä tunteja pidetään säiden salliessa sänkipelloilla. Opetushevoset leikkivät tarhassa keskenään, ja ne näyttävät pyöreiltä ja kiiltäviltä.

- Ne ovat ne minun parhaimmat ja tärkeimmät työkaverini, sanoo Pisku lämpimästi.

- Toivottavasti ne ovat hyvinvoivia, iloisia ja elämäänsä tyytyväisiä. Hevonen on Se Tärkeä, sitä ei riskeerata eikä mitään tehdä sen kustannuksella. •

Elimäellä valmistaudutaan hevostaitokisoihin

Toukokuun 21. päivä ja lauantai lähestyy – ja valtakunnalliset hevostaitokisat. Monissa Suomen seuroissa juniorit ovat harjoitelleet tunnollisesti ensiapua ja ruokintaa, paneutuneet innolla niin letitykseen kuin lastaukseen, suitsitukseen ja erilaisten suojien käyttöön sekä kaikkeen muuhun, mitä esimerkillisen hevosenhoitajan pitää osata.

Suomen Ratsastajainliiton julkaisemat Hevostaitokansio I ja II on puhki luettu, on kuljettu tallimestarin kintereillä oppimassa ja auttamassa, on harjoiteltu heppakerhoissa... Kuka ahkerointsijoista on paras, minkä seuran joukkue ykkönen, se ratkeaa tänä vuonna Elimäellä.

Hevostaidot arvossaan

- Ihana tapahtuma, hehkuttaa kilpailujen johtaja, ratsastusseura Hirnakat ry:n nuorisovastaava Sanna-Tuulia Lehtomäki.

- Meidän nuorella seuralla ei vielä ole kilpailukulttuuria, mutta hevostaidot on alue, josta on hyvä lähteä. Hirnakat perustettiin vuonna 2000, ja vuoden kuluttua olimme mukana ensimmäisen kerran Laaksolla. Nyt tuntuu todella hienolta luottamuksen osoitukselta Suomen Ratsastajainliitolta, että saamme itse järjestää kisat.

Sanna-Tuulia muistuttaa hyvien hevos-

taitojen ja niiden myötä oikeaoppisen hevosen hyvinvoinnista huolehtimisen olevan ratsastuksellisenkin menestyksen perusta. Samoin ajattelevat monet tosi hevosihmiset eri puolella Suomea, sillä valtakunnalliset hevostaitokisat ovat keränneet toistuvasti noin 100-150 osallistujaa.

Ahkeruus palkitaan!

Sanna-Tuulia on huomannut, että kilpailu kuuluu ala- ja yläkouluikäisen lapsen harrastukseen. Hevostaitokisoissa pääsee toteuttamaan kilpailuviettä, vaikei omaa hevosta olisikaan. Jokainen voi opiskella Hevostaitokansionsa huolellisesti, kulkea tallilla silmät ja korvat avoinna, oppia lisää tekemällä töitä ammattilaisten apuna. Ahkera ja oppivainen kyllä menestyy.

- Lapsilla on ihana kyky iloita toisen onnistumisesta. Kun joku porukassa pärjää, kaikki saavat rohkeutta ja huomaavat, että minäkin voin onnistua.

Osaavia ja luotettavia harjoittelijoita on työnantajien vaikea löytää, mutta Sanna-Tuulia uskoo, että hevostaitokisojen osallistujista kasvaa sellaisia.

Kysymysrulettia

Hirnakoiden 25 ihmisen kisaorganisaatio



- Tänä vuonna en valmenna hevostaitokisojen osallistujia, Sanna-Tuulia Lehtomäki kertoo. - Ja kaikki tietävät, että minulta on turha yrittää onkia tietoa kysymyksistä.



Hirnakoiden edustajat lähtivät Jalasjärven hevostaitokisoihin omalla linja-autolla. Käytännön kokeen rasteille lähtöä odotteli useampikin seuran junnuihin koottu joukkue.



Suomen Valjas- ja satulasepät ry:n puheenjohtaja Elsa Kettunen opastaa hevostaitokisojen osallistujia valjastyön saloihin

on valmistautunut koitokseen jo pitkään. Joukko on hioutunut yhteen järjestämällä koulu- ja este kilpailuja. Hevostaitokisoissa tehtävät ovat ihan erilaisia, mutta nyt ihmiset tuntevat toisensa ja jokaiselle on löytynyt sopiva vastuualue.

- Tämä on luonteeltaan ulkotapahtuma, jossa tarvitaan teorialuokkatilaa. Monisivuisen teoriaosion jälkeen vuorossa on Korialla sijaitsevaan Salmisen maneessin ympäristöön rakennettu käytännön koe. Maneesia tarvitaan oheisohjelmaa varten. Ja pitkämatkalaisia varten on tietysti järjestettävä ruokailu.

Kilpailukysymysten teko on pääasiassa Sanna-Tuulian ja Pauliina Mikkolan vastuulla. Ne testataan ennakkoon kahdella nuorella.

Tänä vuonna kysymyksiä saa kehittää ensimmäistä kertaa myös Hevostaitokansion ulkopuolelta.

- Nyt on mahdollisuus teettää lisää soveltavia tehtäviä. Se antaa paremmat mahdollisuudet niille, jotka eivät ole lukutoukkia:

pääsemme testaamaan enemmän käytännön horsemanshipia, vinkkaa Sanna-Tuulia.

- On myös hyvä, jos osallistuja on seurannut vaikka alan lehdistä ajankohtaisia asioita.

... ja työpajoja

Koska kisojen luonteeseen kuuluu väistämättä odottelua, aiemmat järjestäjät ovat keksineet ruokailun lisäksi erilaista oheisohjelmaa kuten hevostarvikemyyntiä, ratsastusnäytöksiä, agilityä. Hirnakoitten ideanikarit ovat kääntyneet seudun ammattilaisen puoleen ja pyytäneet heitä perehdyttämään osallistujia omiin erikoisaloihinsa:

- Kun pienet ovat käytännön rasteilla, olemme järjestäneet isojen sarjan osallistuneille työpajoja. Päivi Lehtonen vetää valjakkoajon, Elsa Kettunen valjastöiden ja Kati Henttinen klassisen ratsastuksen teorian työpajaa, Sanna-Tuulia kertoo.

Pienille on vastaavasti seuran perinneleik-

kejä, kuten ”Maailman pisin pinteli” ja RaHi-HipHop. Ja kaiken kruunaa hieno palkintojenjakoseremonia, jolla juhlistetaan myös järjestävän seuran viisivuotistaivalta.

Miksi hevostaitokisat?

Hevostaitokisojen määritelmän mukaan hevostaito eli horsemanship on kykyä ymmärtää hevosen luontaisia tarpeita ja toimia aina sen mukaisesti.

Kisojen tarkoituksena ja tavoitteena on sekä hevosharrastajien hevostaitojen kohottaminen että tarjota mahdollisuutta tavoitteelliseen etenemiseen niin teoriassa kuin käytännössäkin. Kisoja voidaan järjestää seura-, alue- ja kansallisella tasolla, mutta osallistujalta ei vaadita kilpailulupaa.

Sarjoja on kolme: sarja I on avoin 12-vuotiaalle ja sitä nuoremmille, sarja II tänä vuonna 13 vuotta täyttävälle ja sitä vanhemmille junioreille. Sarja III on avoin senioreille. Seurakisoissa sarjajako voidaan tehdä myös taitotason pohjalta. •

HEVOSENJÄRKEÄ

Muisto 60 vuoden takaa

Keräsin 1989-90 ihmisten kertomuksia kirjaksi, joka ilmestyi nimellä Kiitos Suomen Hevoselle. Lainaan tämän kolumnin tekstin sieltä, sen kunniaksi, että sodan loppumisesta taas puhutaan. Pitää muistaa myös, että silloin hevonen oli Hevonen isolla kirjaimella. Kertoja on 1939 syntynyt Antti Tuominen Nummelta.

Sodan päätyttyä –45 soitettiin vaan Lohjan asemalta, että nyt ne päästää sen irti puomista, katsokaa nyt, tuleeko se pihaan.

Ei ollut etukäteen ilmoitettu, että pitäisi mennä Jekkuun vastaan, puhelimesta vaan kerrottiin, kun se laskettiin irti junasta tultuaan.

Sittenhän me lapset kytättiin siitä puhe- lusta alkaen, että koska se tulee. Kauan se kesti. Isä tiesi, että osaan se kotiin, kun se oli joka päivä käynyt siellä Lohjan asemalla maitoreissulla. Ihan aseman vieressä oli meijeri ja sinne oli kotoa matkaa 20 kilometriä tai jonkun kilometrin yli.

Tie lähtee sieltä asemalta ensin ylämäkeen ja viettää sitten harjulta alas. Sitähän ei osaa kuvitella, millainen oli silloin liikenne. Nummentieellä on monet mutkat ja ylämäet ja alamäet. Olihan siinä monia sivutiehaaroja, Pullit ja Vasarat ja semmoset, mutta Jek-

ku tuli tietenkin sitä päätietä. Siinä oli pari siltaakin, Väännteellä ensin ja sitten toinen silta salomaan kaupan lähellä. Siitä se kääntyi sitten vasempaan ja sitten taas tuli ynn muotoinen tienhaara, josta piti valita kotitie. Oli sillä matkalla ainakin kymmenen tienhaaraa. Kai se haukkasi jotain suuhunsaakin tienpenkoilta, kun oli vihreätä jo maassa.

Sen minä muistan, kun se tuli näkövälle, sillä oli loimi vaan päällään ja se vielä sillatavalla roikkui toisella kyljellä. Se on minusta niin kuvaavaa, ettei loimeakaan ollut kunnolla sidottu, vaan se roikkui toisella kyljellä.

Muistan vielä kummalla kyljelläkin se roikkui, se oli oikealla kyljellä kotipihalta päin katsoessa. Se tuli kotiinpäin mäestä ylös ja me oltiin kaikki vastassa sitä.

Se oli lapsuuteni vahvin liikuttava tilaisuus, kun Jekku tuli kotimäkeä ylös. Vastassa olivat isäni ja Liisa ja Ritva, siskot. Äitini oli, mummu ja vaari, kyllä siinä oli muitakin kuin oma perhe. Se oli lapsesta niin hienoa, kun hevonen palasi sodasta kotiin ja vielä itse asemalta. Se oli liikuttavaa ja sillä oli numerot vielä siellä lautasella, jotka sotaan mennessä laitettiin. Koirakin juoksi vastaan, sen nimi oli Tellu siihen aikaan, pystykorvainen, mutta ei puhdasrotuinen.

Kun oli kevät, niin tottakai Jekku sitten

pääsi laitumelle vapauteen, eikä se ollutkaan niin huonoksi mennyt kuin Virkku, edellinen sodassa palvelut hevosemme. Jekku oli vielä kymmenen vuotta paluunsa jälkeen meillä, se oli parhaassa iässä eikä palvelut niin monta kuukautta, että olisi rasittunut liikaa. Se oli ehjä kaikin puolin ja voi olettaa, että se oli aika helppoissa paikoissa ollut.

Jekusta tunteellisimmin muisto on sen kotiin paluu, kun sitä odotettiin niin kovasti ja se taivalsi yksin yli kaksikymmentä kilometriä. Koko sen ajan lapsen sydän eli sellaisessa jännityksessä ja mieli oli keskittynyt tähän yhteen asiaan. Silmät valvoivat pihaan nousevaa mäkeä, korvat etsivät kavioitten ääntä kauempaa tieltä. Ei tuommoinen kokemus voi mitenkään pyyhkiytyä pois.

(Kiitos Suomen Hevoselle, Arthouse 1991)

uma.aaltonen@pp.inet.fi